

L'arriu, las pradas, los aubres e las sègas, los clòts e los varats, mès tanben los bòsques e las pèças cultivadas deu Gèrs abondan d'ua riquesa florística e faunística que ne se pòt pas suspeiatar.

Pr'aquò, lo paisatge tradicionau a patit pòc a pòc deus cambiaments ligats a l'agricultura productivista : disparicion de l'eslhevatge, agrandiment de las pèças, expandiment de las culturas irrigadas e desaigadas. M'iaçat per ua uniformizacion deus mitans e deus paisatges, lo patrimòni naturau, culturau e paisatjat perilheja.

Fàcia a la disparicion accelerada de la biodiversitat, collectivitats se mobilizan entà emparar l'entornament. A Mauvezin, dins la vath d'Arrats, la comunautat de comunas apita un plan de govèrn deus parçans umoroses.

Descobrishèm las riquesas d'aqueth patrimòni naturau excepcionau:

L'Arrats, arriu gascon

L'Arrats ei un deus 17 arrius que neishen au pè deu platèu de Lanamejan e que asaigan la Gasconha. Coma totes los arrius gascons, pòt estar capriciós e dangerós. Lo son lheit ei estreit e recep 28 afluents en riba esquèrra e 14 en riba dreita. L'ecosistèma d'un arriu ei complèxe e ric. Fòrça plantas e bèstias i viven. Au mièit son los peishes. Los mes coneishuts son lo cabòc e lo gardon, puish las carpas, las abletas, las pigatas, los sandres, las rabòtas, los gronhaus, los barbasans e los brochets son tanben plan presents.

La ripisilva

La ripisilva (deu latin «ripa» la riba e «silva» la horèst) ei lo nom balhat a la vegetacion que bòrda l'arriu. Ei compausada d'aubres mès tanben d'arbolets, d'èrbas, de mossas. Jòga un ròtle plan important tà ahortir las ribas, estabilizar lo lheit e manténguer la qualitat de l'aiga. Ua part de la vita de l'arriu s'i debana. Mès aqueth entornament ei fragile, ne deù pas estar abandonat ni tanpòc tròp entretengut. Ua de las bèstias emblematicas d'aqueth mitan ei lo bernat-pescaire. La colòbra viperina s'i pòt véser tanben.

Las pradas

Sus las ribas d'Arrats, coma sovent pròche deus arrius deu Gèrs, las pradas son periodicament negadas. Pendant aqueths aigats, las pradas servishen de filtres. Beven e retenguen las substàncias carrejadas per l'aiga e limitan la pollucion de l'arriu. Fòrça miaçat, lo sangüèr ei enquèra present entà nosauts. En mei d'ua flòra excepcionala, insèctes, aranhas e invertebrats pòblan tanben aqueths espacis.

La biodiversitat de las culturas

Au contrari de las ideas plan expandidas, las pèças cultivadas pòden arculhir ua bèra diversitat de vegetaus e d'animaus, qu'an sabut s'adaptar ad aqueths mitans creats per l'òme. Plantas a cabòc que supòrtan l'apicoatge, anualas o bisanualas que tròban dins aqueths terradors regularament pelats ua escadença entà garoar, son quauquas-uas a florir dins los nòstes camps. Aqueth cortègi de plantas arrecapta bèstias. Insèctes, aranhas, ausèths, petits mamifèrs, predators : vaquí tot un ecosistèma!

Los aubres deus camps

L'aubre deus camps ei un personatge important dins lo nòste paisatge. Pòt formar sègas, afortir las ribas, estar isolat, estar cassora (la cassora ei la resulta d'un biais de hèr que permet d'obténguer lenha e husta en esbrancar los aubres).

Pròche d'Arrats, se pòden trobar aubres e arbolets d'espècias variadas : lo vèrn, lo hreisho, l'aubar, l'ausèròu campèstra, lo pibol negre, lo sahuç negre, l'averanhèr, lo bròc blanc, lo nerprun purgatiu, lo casse, lo noguèr, la oma...

Los clòts

Los clòts son per la màger part d'origina umana, son estats creats per l'òme. Bèth temps a naucas, o punts d'aiga indispensables entà la vita vitanta, son ara abandonats, considerats coma maishants per la santat. Arrecaptan pr'aquò la vita animala e vegetala.

Los varats

Los varats son los testimònis de l'ingeniositat deus nòstes ajòus, que "jogavan" atau dambe los aigats entà permèter l'irrigacion e la fertilizacion naturala de las tèrras en esvitar en tot se goardar çaquèla deus engorgaments hèra maishants tà las cuelhudas. Son tanben aqueres lòcs de vita regde rics, de vertadèras autorotas entà las espècias deus parçans umeroses que i ponen, i caçan, i circulan.

Jòc

Abarrejadis de mòts:

classe aqueres mòts dins lo tablèu aqui devath :

ripisilva, gronhau, hreisho, aranha, Arrats, uniformizacion, cassora, orquidèa, clòt, varat, irrigacion, fertilizacion, inundacion, zòna, insècte, ausèths, mamifèr, sahuç, averanhèr, predator, ecosistèma, transformacion, rabòta, aubar, ausèròu, píbol.

Fauna	
Flòra	
Accions	
Entornament	

QUESTIONS

Per quinas rasons l'Arrats ei sovent portada a paisherar ?

Qu'ei aquò la ripisilva ?

Pendent un aigat, quin ròtle jòga la prada a proximitat d'un arriu ?

Se pòt trobar vita dins las culturas ?

Qu'ei aquò ua cassora ?

En sus de l'arriu, citatz d'outes punts d'aiga que pòden arrecaptar plantas e bèstias.

FRISA CRONOLOGICA SUU PLAN EUROPEU

1979

Directiva europèa « ausèths » (directiva 79/409) sus la conservacion deus ausèths sauvatges

1992

Directiva europèa « abitats, fauna, flòre » (directiva 92/43) pertocant la conservacion deus abitats naturaus, atau coma las espècias de la fauna e de la flòra sauvatjas.

LEXIC

Biodiversitat : la diversitat de la vita sus tèrra.

Ripisilva : vegetacion que bòrda l'arriu.

Sèga : barralha vegetala qu'entorneja un espaci.

Orchis : planta de la familha de las orquidèas.

FRISA CRONOLOGICA SUU PLAN FRANCÉS

1967

Creacion deu prumèr parc naturau

1971

Creacion deu prumèr ministèri de l'Entornament, dambe Robert Poujade

1994

Ratificacion de la convencion sus la diversitat biologica e la creacion deu Hons francés entà l'entornament mondial.

2005

Signatura en França de la carta de l'entornament que bota los principis de sauvaguarda de l'entornament au nivèu deus drets de l'òme e deu ciutadan (1789) e deus drets economics e socials (abans disèr a la constitucion de 1946)

2007 - 2008

Engatjament deu Grenelle Environnement.

DÉPARTEMENT
DU GERS

Erasmus+